

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Соціально-психологічний факультет
Кафедри менеджменту і адміністрування

Допущено до захисту
зав. кафедри менеджменту і адміністрування
_____ к.е.н., доц. Карпюк О.А.

ВИПУСКНА РОБОТА

на тему: «Удосконалення структури управління підприємством»
(на матеріалах ПрАТ СК «Провідна»)

на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр
за професійним спрямуванням 6.030601 «Менеджмент»

Виконав (ла)

студент(ка) 41 групи
напряму підготовки
6.030601 «Менеджмент»
Зелінська Інна Вікторівна

Науковий керівник

доктор наук з державного
управління, професор
Філіпенко Т.В.

Житомир 2016

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СТРУКТУРИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	7
1.1. Поняття та класифікація структур управління підприємством.....	7
1.2. Функції структури управління підприємством.....	16
1.3. Принципи проектування структури управління.....	20
1.4. Оцінка ефективності структури управління підприємством.....	24
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ СТРУКТУРИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ ПРАТ СК «ПРОВІДНА».....	34
2.1. Організаційно-економічна характеристика діяльності ПрАТ СК «Провідна».....	34
2.2. Аналіз структури та функцій управління на підприємстві.....	52
2.3. Удосконалення структури управління підприємством.....	57
2.4. Економічна ефективність удосконалення структури управління.....	69
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	80
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Підприємство як відкрита система своє існування і розвиток засновує на взаємодії з зовнішнім середовищем. При цьому умовою існування системи є певна відповідність між середовищем та системою. Будь-які зміни у середовищі та у самій системі призводять до порушення функціонування або руйнування цієї системи. Пристосуватися до змін у середовищі система може різними шляхами.

Можна змінити кількість або якість елементів, з яких складається система. Але можна змінити зв'язки між елементами, щоб досягти нового синергічного ефекту. Взаємодія елементів усередині системи забезпечує трансформацію входів на виходи. Отже ефективність процесу трансформації залежить не тільки від якості елементів системи, але і від способу їх поєднання, тобто від структури системи [17, с. 38-39].

Структура підприємства - це його внутрішній устрій, який характеризує склад підрозділів та систему зв'язків, підпорядкованості та взаємодії між ними. При цьому розрізняють поняття виробничої, загальної та організаційної структур управління.

Структура і апарат управління будь-яким підприємством повинні забезпечувати обґрунтованість прийняття управлінських рішень, своєчасність їх вироблення, оперативне доведення до виконавців, чітку організацію їх виконання. Правильна побудова апарату управління підприємством, проста і чітка його структура, що виключає зайві і паралельні ланки, є запорукою планомірної, ритмічної роботи підприємства.

Найгострішою проблемою багатьох підприємств в умовах конкуренції є формування ефективної структури управління, яка мобільно і за короткі терміни реагувала б на зміни як на зовнішньому, так і внутрішньому ринках збуту продукції.

Через те постає постійно необхідність в удосконаленні структури підприємства. Одним з суттєвих організаційно – управлінських чинників, що зумовлюють стан внутрішнього середовища сучасного підприємства, є структура управління. Багато вітчизняних підприємств усвідомили необхідність

удосконалення структури управління, як одного з визначальних чинників виходу із кризи, викликаної невідповідністю ринкового, виробничого-господарського й управлінського потенціалу підприємств мінливим умовам зовнішнього середовища. Економічна ситуація в Україні характеризується зростанням тиску на підприємства з боку місцевих та іноземних компаній, конкуренції, споживчих союзів, урядових розпоряджень тощо. Це обумовлює необхідність нововведень в поведінці підприємств, зокрема розвитку інформаційної системи, організаційної структури, управління виробничими процесами.

Структура організації повинна забезпечити реалізацію її стратегії, взаємодію організації із зовнішнім середовищем та ефективне вирішення основних задач організації. І в широкому розумінні задача менеджерів при цьому полягає в тому, щоб обрати ту структуру, яка найкраще відповідає цілям і задачам організації, а також внутрішнім і зовнішнім факторам, що впливають на неї.

«Найкраща» структура - це та, яка найкращим чином дозволяє організації ефективно взаємодіяти із зовнішнім середовищем, продуктивно і цілеспрямовано розподіляти і спрямовувати зусилля своїх співробітників, і таким чином, задовольняти потреби клієнтів і досягати своїх цілей з високою ефективністю.

Дана тема є актуальною для кожної організації. За умов адміністративно - командної економіки проблема відповідності структури управління цілям і задачам організації, а також внутрішнім та зовнішнім факторам, які впливають на неї не вивчалася. Існували структури бюрократичного типу з жорсткими ієрархічними зв'язками, високим ступенем формалізації, централізованим прийняттям рішень. Така структура вважалася ідеальною і ефективною. В той же час, зовсім не бралися до уваги, що організаційна структура і її управління не можуть бути стабільними, вони постійно змінювалися і вдосконалювалися у відповідності з умовами

За умов ринкової економіки підприємствам і організаціям необхідно швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища і адаптувати ці

організаційні структури до цих змін. Тому тема детально розроблена в спеціальній літературі, де викладено загальну характеристику організаційних структур, їх види, значна увага приділена нових форм адаптивних структур, питанню вибору і вдосконаленню організаційних структур управління.

Слід зазначити, що вагомий внесок у вирішення окремих аспектів структури управління страхової компанії та її ефективного розвитку мають роботи вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема О.О. Гаманкової, Н.Г. Нагайчука, В.А. Щербакова, Т.А. Федорової, С.С. Осадця, О.В. Хавтура та ін. Однак, деякі питання стосовно структури управління страхових компаній на сьогоднішній день є недостатньо систематизованими.

Мета цієї роботи - виклад теоретичних основ і практичних аспектів удосконалення структури управління підприємством у ринковій економіці.

Основними завданнями є:

- дослідити теоретичні основи структури управління страхової компанії;
- визначити поняття і сутність структури управління та її значення в діяльності страховика;
- розкрити нормативно-правове регулювання структури управління страхової компанії;
- відзначити методи аналізу структури управління страхової організації;
- здійснити аналіз стану платоспроможності ПрАТ СК Провідна;
- розглянути фінансово-економічну характеристику страхової компанії;
- провести оцінку фінансових показників ПрАТ СК Провідна;
- дослідити та проаналізувати структуру управління страховика;
- запропонувати шляхи удосконалення структури управління ПрАТ СК Провідна;
- навести загальні підходи щодо ефективної структури управління в ПрАТ СК Провідна.

Об'єктом досліджень виступає діюча установа ПрАТ «СК» Провідна».

Предметом вивчення є структура організації.

Для аналізу економічної ефективності ПрАТ «СК» Провідна» застосовувався економіко-статистичний метод. Суть методу полягає в тому, що на основі даних проводиться аналіз основних засобів за такими основними напрямками:

- аналіз наявності, структури і руху основних засобів на підприємстві;
- аналіз основних показників використання основних засобів;
- аналіз використання обладнання і виробничої потужності підприємства;

Також діалектичний (прийом для доказу положення, коли справжнє уявлення про цілісний об'єкт є результатом розгляду і зіставлення двох протилежних точок зору), соціальний дає змогу встановити призначення і місце працівників у колективі, виявити лідерів і забезпечити їх підтримку, пов'язати мотивацію працівників із кінцевими результатами функціонування підприємства, забезпечити ефективні комунікації і вирішення конфліктів у колективі, єдність логічного та історичного методів.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

На основі проведеного у випускній роботі дослідження стану та напрямків удосконалення структури управління, сформовано такі висновки та пропозиції:

На основі визначення теоретичних основ удосконалення структури управління підприємством виділено що для кожної організації існує найкраща і тільки їй притаманна організаційна структура управління, тому кожна організація сама повинна будувати структуру управління прийнятну лише для неї. Будь-яка організація має деякі особливості використання технологічного устаткування, професіоналізму та особистісних якостей персоналу, порядків і традицій між працівниками по вертикалі і горизонталі. Кожна організація має свою історію, культуру, технологічну філософію і персонал. Для здійснення їх гармонійної взаємодії і служить єдина, найбільш підходяща до них організаційна структура управління. Оригінальність конкретної організаційної структури управління досягається на базі використання існуючих типів лінійних, функціональних, штабних, та інших структур шляхом включення до них або виключення з них будь-яких підрозділів або зв'язків.

Структура організації - це логічний взаємозв'язок і взаємозалежність рівнів управління і підрозділів, побудована в такій формі, яка дозволяє найбільш ефективно досягати цілей організації.

Ключовими поняттями структур управління є елементи, зв'язки (відношення), рівні і повноваження. Елементами організаційних структур управління можуть бути як окремі працівники, так і служби, або органи апарату управління

Відносини між елементами структури управління підтримуються завдяки зв'язкам, що прийнято поділяти на горизонтальні і вертикальні зв'язки.

В ході вивчення системи управління Страхової компанії з'ясовано, що для успішної реалізації діяльності за умов ринкової економіки та постійних змін актуальною є проблема відповідності організаційної структури страхової компанії її цілям і завданням, а також внутрішнім і зовнішнім факторам, які впливають на неї .

Необхідно відмітити, що лінійні організаційні структури мають невелику кількість виконавців, що посилює відповідальність кожного з них за свою роботу, та керівника, який безпосередньо зацікавлений у кінцевих результатах роботи. Така організаційна структура страхової компанії Провідна дає змогу швидко приймати рішення, вчасно реагувати на зміни зовнішнього середовища, забезпечувати неформальні підходи до мотивації та контролю діяльності працівників. Але така організаційна структура страхової компанії, як і будь-яка інша, має недоліки, які заважають ефективному функціонуванню даного підприємства.

Охарактеризовано особливості методів аналізу структури управління страхової організації.

Зараз форми, методи і засоби реорганізації структур багатогранні. У цілому їх можна звести до декількох напрямів:

- удосконалення організаційних структур за рахунок внутрішніх спрощень;
- заміна організаційних структур ієрархічного типу на адаптивні;
- інтегрування (створення) різноманітних форм органічних структур всередині ієрархічної структури;

Було здійснено аналіз стану платоспроможності ПрАТ СК Провідна, розглянуто фінансово-економічну характеристику страхової компанії та проведено оцінку фінансових показників ПрАТ СК Провідна.

В ході дослідження було виявлено що у 2015 році збільшилася сума виплат страхових відшкодувань на 109800 тис. грн. або на 87,9%. Статутний капітал страхової компанії збільшився на 124999,9 тис. грн., або на 110%. Отже, можна говорити про те, що компанія розвивається, залучає нових клієнтів, розширює ринки збуту, а також збільшує свій статутний капітал.

Ліквідність підприємства має відмінний стан тому, що за нормативним значенням кожен коефіцієнт відповідає нормативу. Аналіз показників ліквідності виявив, що компанія оптимізує структуру активів і пасивів за рахунок відповідних складових балансу. Це свідчить про те, що компанія в

зможі скористатися перевагами знижок і вигідними комерційними можливостями.

Проаналізувавши фінансовий стан страхової компанії в цілому бачимо, що він прийнятний, адже майновий стан підприємства задовільний. Щодо фінансової стійкості то бачимо, що у страхової компанії достатньо власних коштів для своєї діяльності, компанія веде незалежну фінансову політику. Проаналізувавши платоспроможність страхової компанії бачимо, що фактичний запас платоспроможності перевищує нормативний.

Вивчення теми підвищення мотивації дало змогу з'ясувати, що сьогодні існує велика кількість підходів до трактування поняття мотивації, оскільки в ролі мотивів можуть виступати потреби й інтереси, потяги та емоції, установки й ідеали.

При дослідженні та аналізі структури управління страховика було виявлено, що компанія має раціональну організаційну структура управління і відповідає наступним вимогам:

- має функціональну придатність, гарантує надійність і забезпечує керування на всіх рівнях;
- є оперативною, не відстає від ходу виробничого процесу;
- має мінімальну кількість рівнів керування і раціональних зв'язків між органами управління;
- є економічною, мінімізує витрати на виконання управлінських функцій.

Було запропоновано удосконалити лінійну організаційну структуру страхової компанії Провідна ,а саме до її складу додати таку ланку, як особистий помічник голови правління. Людина, яка обійматиме цю посаду, буде допомагати як директору, так і керівникам підрозділу, розвантажуючи їх обов'язки і, взявши на себе певні їх функції. Це дасть змогу керівникам, менеджерам нижчого рівня та безпосередньо самим виконавцям виявляти певну ініціативу виконуючи те чи інше завдання. Помічник, який добре проінформований щодо певної ситуації вислухає та візьме до уваги всі побажання підлеглих, сповістивши про це директора. Також можна скоротити

двох замісників Голови Правління. Частина обов'язків візьме на себе помічник Голови Правління, а другу частину – розділити між всіма замісниками. Це дозволить скоротити витрати компанії та зекономить фонд заробітної плати.

Компанії рекомендовано хоча б раз в квартал мотивувати співробітників за успіхи в роботі, для того щоб отримати більшу ефективність роботи персоналу та отримати вищий дохід

Страхова компанія Провідна впевнено відчуває себе на ринку безперервно слідкує за станом обраних сегментів страхового ринку, постійно вивчає інтереси потенційних клієнтів, активно веде рекламну політику, постійно підвищує професійний рівень працівників. Забезпечує повний страховий захист інтересів страхувальника. При розрахунках страхових тарифів компанія враховує низку чинників, а саме: страхові ризики, строк страхування, страхову суму, розмір та види франшизи, розміри знижок, характер експлуатації майна, наявність різних форм охоронної системи майна.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України.-1996.- №30.- ст. 141
2. Закон України «Про інформацію» від 02 жовтня 1992 р.
3. Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про страхування" М° 44 від 4 жовтня 2001 р. // Урядовий кур'єр. – 2001. – 7 листопада.
4. Закон України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг" від 12.07.2001 р. // Україна-бізнес. – 2001. – М° 35.
5. Концепція розвитку страхового ринку України до 2010 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про схвалення Концепції розвитку страхового ринку України до 2010 року" // <http://forinsurer.com/public/05/03/02/1710>
6. Александрова, М. М. Страхування [Текст] : навчальний посібник / М.М. Александрова. – К.: ЦУЛ, 2008. – 208 с. – ISBN 966-8291-08-2
7. Андрушків Б.М., Кузьмін О.Є. Основи менеджменту. – Львів, «Світ», 2010.– 296с.
8. Архів статистичної інформації [Електронний ресурс] / Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України // Офіційний сайт. – Режим доступу : <http://www.dfp.gov.ua/1060.html>. - 20.03.2011
9. Базилевич В. Д., Базилевич К . С. Страхова справа. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Т-во "Знання"; КОО, 2013. – 250 с.
10. Базилевич В.Д. Страховий ринок України. – К.: Т-во "Знання"; КОО, 2008. – 374 с.
11. Баранова, В. Проблеми функціонування страхової системи України в умовах фінансової кризи [Текст] / В. Баранова // Економіст. – 2009. – № 11. – С. 21-23.
12. Барановський, О. І. Страховий ринок в Україні: стан, проблеми, перспективи [Текст]/ О.І. Барановський // Національна безпека і оборона. – 2009. – № 6. – С. 2-46.

13. Білозубенко В. С., Опаріна О. В., Семенов А. А. Міжнародний менеджмент: Навчальний посібник /За ред. проф. О. Б. Чернеги. – К.: Центр навчальної літератури, 2011. – 592 с..
14. Бойко А. О. Теоретичні основи та практичний досвід забезпечення фінансової стійкості страхової компанії [Електронний ресурс] / А. О. Бойко // «Економічні науки». – 2010. – №7. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/en_oif/2010_7_4/4.pdf
15. Бородатий В.П., Крижко І.Д., Ягодзінський А.Й. Управління персоналом: Навч. посібник. – К.: ІЗМН, 2010. – 272 с.
16. Бондар, І. К. Аналіз сучасного страхового ринку України [Текст] / І.К. Бондар // Формування ринкових відносин в Україні. – 2010. – № 1(23). – С. 21-27.
17. Бридун, Є. Стратегія розвитку страховика: основні засади та методологія розробки [Текст]/ Є. Бридун // Страхова справа. – 2008. – № 4(20). – С. 78-83.
18. Буряк, П. Ю., Татарин Н. Б. Корпоративне управління: особливості розвитку в Україні [Текст] / П.Ю. Буряк // Фінанси України. – 2009. – №6. – С. 116–118.
19. Василенко, А. В. Генезис державного регулювання страхового ринку України в контексті зарубіжного досвіду [Текст]/ А.В. Василенко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 8. – С. 14-22.
20. Воронько О.А. Керівні кадри: державна політика та система управління: Навч. посібник. К. Видавництво УАДУ 2010. – 156 с
21. Внукова, Н. М. Страхування [Текст] : навчальний посібник / Н.М. Внукова, Успенко В.І., Временко Л.В. – Х.: Бурун книга, 2008. – 376 с. – ISBN 966-8635-005-8.
22. Гаманкова, О. О. Страхування [Текст]: навчальний посібник / О.О. Гаманкова. – К. : КНЕУ, 2000. – 120 с. – ISBN 978-9588915-4.
23. Гарматий, Т. А. Проблеми розвитку страхового ринку України [Текст]/ Т.А. Гарматий // Банківська справа. – 2007. – № 5. – С.45-56.

24. Гаспарян, А. Е. Оцінка результатів управління діяльністю страхової компанії [Текст] / А.Е. Гаспарян // Страхова справа. – 2009. - №6. – С. 38-40.
25. Гвозденко, А. А. Основы страхования [Текст]: учебное пособие / А.А. Гвозденко. – М. : Финансы и статистика, 2008. – 304 с. – ISBN 966-85- 96-3.
26. Гинзбург, А. И. Экономический анализ страхования [Текст] : навчальний посібник / А.И. Гинзбург. – СПб: Питер, 2008. – 560 с. - ISBN 966-1258-89-0.
27. Говорушко, Т. А. Про розвиток страхування в Україні [Текст] / Т.А. Говорушко // Економіст. – 2006. № 7-8. С. 87-92. 18. Говорушко, Т. А. Стан та проблеми страхового ринку в економічній системі України [Текст] / Т.А. Говорушко // Економіка. Фінанси. Право. – 2005. № 8. С. 63-69.
28. Говорушко, Т. А. Страхові послуги [Текст] : навчальний посібник / Т.А. Говорушко. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 400 с. – ISBN 966-5236-23-8.
29. Горбач Л. М. Страхова справа: Навч. посіб. – 2-ге вид., вип. – К.: Кондор, 2013. – 252 с
30. Грифін Р., Яцура В. Основы менеджменту: Підручник / Наук. ред. В.Яцура, Д.Олесневич. – Львів: БаК, 2011. – 624 с
31. Гринькова, В. М. Організаційно – економічні основи формування системи корпоративного управління в Україні [Текст] : навчальний посібник / В.М. Гринькова. – К.: Лібра, 2008. – 324 с. – ISBN 966-8457-85-6.
32. Гутко, Л. М. Страховий ринок України: стан, проблеми розвитку та шляхи їх вирішення [Текст] / Л.М. Гутко // Економіка. Фінанси. Право. – 2008. – №7. – С. 34-36.
33. Дзюба С.Г., Гайдай І.Ю. Нормування праці: Навчальний посібник. – Донецьк: ТОВ «Юго – Восток, ЛТД», 2014. – 133 с.
34. Дмитриченко Л. І. Механізм управління експортно-імпортними операціями підприємства / Л. І. Дмитриченко, К. Є. Мойсеєнко, Ю. І. Константинова // Зб. наук. праць ДонДУУ: «Сучасні проблеми державного

управління різними сферами і галузями економіки»: серія «Державне управління», т. XIV, вип. 257. – Донецьк: ДонДУУ, 2013. – С. 27-40.

35.

36. Жигалов В.Т., Шимановська Л.М. Основи менеджменту і управлінської діяльності. – К.: Вища шк., 2011. – 223с.

37. Заруба О.Д. Страхова справа: Підручник. – К.: Т-во "Знання"; КОО, 1998. – 321 с.

38. Зверинцев Г.Б. "Коммуникационный менеджмент. Рабочая книга менеджера PR"., 2008

39. Кибанова А.Я. Управління персоналом. – М.:ИНФРА-М., 2004

40. Колот А.М. Мотивація, стимулювання й оцінка персоналу: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2008. – 224 с

41. Колпаков В.М. Маркетинг персоналу: Навч. посіб. для студ. серед. і вищ. навч. закл. – К.: МАУП, 2006. – 408 с.

42. Комиссарова Т.А. Управление человеческими ресурсами: Учеб. пособие. – М.: Дело, 2002. – 312 с

43. Крамаренко В.І., Холод Б.І. Управління персоналом фірми: Навчальний посібник. – Київ: ЦУЛ, 2003. – 272 с.

44. Красовский Ю.Д. Управление поведением в фирме: эффекты и парадоксы (на материалах 120 российских компаний): Практическое пособие. – М.: ИНФРА-М, 2007. – 368 с.

45. Крушельницька О.В., Мельничук Д.П. Управління персоналом: Навчальний посібник. Видання друге, перероблене й доповнене. – К.: «Кондор», – 2006. – 308 с.

46. Крушельницька Я.В. Фізіологія і психологія праці: Підручник. – К.: КНЕУ, 2003. – 367 с.

47. Логвинов С.А., Кочеткова А.И. Управление персоналом фирмы: Учебно-практическое пособие: В 2 ч. / Под ред. д.э.н., проф. Э.А. Уткина. Ч.2. М.: ФА, 2000. – 152 с.

48. Лозниця В.С. Психологія менеджменту: Навч. посібник. – К.: ТОВ УВПК «Екс об», 2000. – 512 с.

49. Лукашевич Н.П. Самоменеджмент: как достигнуть успеха в деловой карьере: Кн. 1. Деловая карьера: путь к успеху: Учеб. пособие. – Харьков: ОКО, 2009. – 125 с.
50. Менеджмент персоналу: Навч. посіб. / В.М. Данюк, В.М. Петюх, С.О. Цимбалюк та ін.; За заг. ред. В.М. Данюка, В.М. Петюха. – К.: КНЕУ, 2004. – 398 с.
51. Михайлова Л.І. Управління персоналом. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 248 с.
52. Мурашко М.І. Менеджмент персоналу: Навч. посіб. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2008. – 435 с.
53. Никонович, А. А. Страховий ринок України: проблеми та шляхи вирішення [Текст] / А.А. Никонович // Актуальні проблеми економіки. – 2008, №9. С. 106-119.
54. Одегов Ю.Г., Журавлев Г.В. Управление персоналом: Учебник для вузов. – М.: Финстатинформ, 2007. – 878 с.
55. Осадець, С. С., Харченко Н. В. Проблеми і перспективи розвитку страхової справи [Текст] / С.С. Осадець // Фінанси України. - 2007. - № 3. - С. 74-78. 72
56. Охрименко, О. О. Страховий захист: менеджмент, маркетинг, економіка бізнесу [Текст] : навчальний посібник / О.О. Охрименко. – К.: Міжнародна агенція „Вее Zone”, 2005. – 420с. - ISBN 966-1789-45-3.
57. Основы управления персоналом / Под ред. Б.М. Генкина. – М.: Дело, 2006. – 378 с.
58. Осовська Г.В., Крушельницька О.В. Управління трудовими ресурсами: Навч. посібник. – К.: Кондор, 2003. – 224 с.
59. Охрименко, О. О. Страховий захист: менеджмент, маркетинг, економіка бізнесу [Текст] : навчальний посібник / О.О. Охрименко. – К.: Міжнародна агенція „Вее Zone”, 2005. – 420с. - ISBN 966-1789-
60. Петюх В.М., Базилюк Б.Г., Герасименко О.О. Управління персоналом: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2007. – 320 с.

61. Реверчук С. К., Вовчак О. Д., Кубів С. І. та ін. Інституційна інвестологія: Навч. посіб. / За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С. К. Реверчука. – К.: Аті-ка, 2004. – 208 с.
62. Резнікова, В. В. Правове становище страхових (перестрахових) брокерів як посередників на страховому ринку [Текст] / В.В. Резнікова // Вісник господарського судочинства. – 2009. – № 5. – С. 87-96.
63. Резнікова, В. Посередництво на страховому ринку України [Текст] / В. Резнікова // Право України. – 2010. – № 4. – С. 275-282.
64. Ротова, Т. А. Страхування [Текст] : навчальний посібник / Т.А. Ротова; - К. – 2006. – 400 с. – ISBN 966-7585-82-6.
65. Ручкіна, В. С. Система добровільного майнового страхування в Україні: перспективи розвитку [Текст] /В.С. Ручкіна //Актуальні проблеми економіки. – 2011. - № 3. – С. 67-72
66. Савельєва В.С., Єськов О.Л. Управління персоналом: Навчальний посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2009. – 336 с
67. Савченко В.А. Управління розвитком персоналу: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2002. – 351 с.
68. Самыгин С.И., Столяренко Л.Д. Менеджмент персонала. – Ростов н/Д: Изд-во «Феникс», 2007. – 480 с.
69. Самыгин С.И., Столяренко Л.Д. Психология управления: Учебное пособие. Ростов н/Д: Изд-во «Феникс», 2006. – 512 с.
70. Слинков В.Н. Персонал и его менеджмент: Практические рекомендации. – К.: КНТ, 2007. – 476 с.
71. Спивак В.А. Организационное поведение и управление персоналом. – СПб: Питер, 2000. – 416 с.
72. Старобинский Э.Е. Как управлять персоналом. / Изд. 4-е, перераб. и доп.- М.: Бизнес-школа; Интел-Синтез, 2008. – 368 с.
73. Страхування приватного майна та майна, переданого в оренду [Текст] / Страхова справа. – 2008. - № 2. – С. 18-27.

74. Субачов, І. І. Розвиток страхового ринку в Україні як фактору фінансової стабілізації економіки [Текст] / І.І. Субачов., В. Я Олійник // Фінанси України. – 2003. – № 5. – С. 12-18.

75. Супрун, А. А. Загрозливі тенденції розвитку страхового ринку України [Текст] / А.А Супрун // Фондовий ринок. – 2003. – № 34. – С. 36-39. 55. Супрун, Л. Інститут страхового та перестрахового брокера в Україні: реалії та перспективи [Текст] / Л. Супрун // Юридичний журнал. – 2006. – № 10. – С. 117-120.

76. Сушко Н.М. Менеджмент персоналу в банках: Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 146 с.

77. Травин В.В., Магура М.И., Курбатова М.Б. Управление человеческими ресурсами: Модуль IV: Учеб.-практич. пособие. – М.: Дело, 2004. – 128 с.

78. Управление организацией: Учебник / Под ред. А.Г. Поршнева, З.П. Румянцевой, Н.А. Саломатина. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2003. – 716 с.

79. Федоренко, В. Б. Страховий та інвестиційний менеджмент [Текст] : навчальний посібник / В.Б. Федоренко. – К.: МАУП, 2009. – 344 с. – ISBN 5-9614-0285-1.

80. Філіпенко Т. В. Валютний контроль в Україні: навчальний посібник / Т. В. Філіпенко. – Донецьк: ДонДУУ, 2010 – 175 с.

81. Філіпенко Т. В. Інноваційний менеджмент як складова підвищення конкурентоздатності підприємства / Т. В. Філіпенко // Економіка і управління в умовах глобалізації: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 1-7 грудня 2010 // Донецький нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, Ін-т економіки і упр. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2010. – С.278-281.

82. Філіпенко Т. В. Інновації як чинник конкурентоспроможності підприємств - суб'єктів ЗЕД України / Т. В. Філіпенко, Н. В. Бабкевич // Актуальні проблеми управління зовнішньоекономічною діяльністю: зб. наук. праць / Донецький державний університет управління. – Серія «Економіка». – Т.ХІІ. – Вип. 191. – Донецьк: ДонДУУ, 2011. – С.13-20.

83. Філіпенко Т. В. Механізм державного управління валютним ринком України : монографія / Т. В. Філіпенко. – Донецьк: ВІК, 2010. – 491 с.

84. Філіпенко Т. В. Роль теорії ризик-менеджменту в організації міжнародних розрахунків / Т. В. Філіпенко // Соціальний менеджмент і управління інформаційними процесами: зб. наук. праць ДонДУУ / Донецький державний університет управління. – Серія «Державне управління». – Т. XII. - Вип. 187. – Донецьк: ДонДУУ, 2011. – С. 271-280.

85. Філіпенко Т. В. Роль теорії ризик-менеджменту в управлінні валютним ринком / Т. В. Філіпенко // Механізм підвищення ефективності управління функціонування регіональної економіки: зб. наук. праць ДонДУУ / Донецький держ. університет управління. – Серія «Економіка». – Т. XII. - Вип. 188. – Ч. 2. - Донецьк: ДонДУУ, 2011. – С. 46-48.

86. Філіпенко Т. В. Сучасні тенденції формування концептуальних основ менеджменту / Т. В. Філіпенко, М. В. Лісовенко // Вчені записки університету «Крок». – Вип.26. – т. 2. – 2011. – С. 120-124.

87. Фурман, В. Необхідність страхування та його роль в економіці [Текст] / В. Фурман // Економіст. – 2009. – № 5. – С. 43-46.

88. Офіційний сайт ПрАТ СК «Провідна» <http://providna.ua/>.